

Alderleafste
Kinderopvang

PEDAGOGISCH
WERKPLAN

BUITENSCHOOLSE
OPVANG

Dit Pedagogisch Werkplan is gericht op de begeleiding van kinderen in de leeftijd van 4 tot 13 jaar. Hierin staat beschreven hoe wij de kinderen begeleiden en stimuleren. Daarnaast krijgt u inzicht in ons pedagogisch handelen, de dagindeling en onze werkwijze binnen de buitenschoolse opvang. In het Algemeen Pedagogisch Beleidsplan is algemene informatie opgenomen over onder andere onze visie. Onze visie luidt:

BIJ ALDERLEAFSTE KINDEROPVANG IS ELK KIND UNIEK, VANUIT EEN LIEFDEVOLLE EN VERTROUWDE OMGEVING MAG HET KIND ZICH ONTWIKKELEN OP EIGEN WIJZE. SAMEN ZIJN, SAMEN SPELEN, WAARBIJ EEN IEDER ZICHZELF MAG ZIJN, GEZIEN EN GEHOORD WORDT, KRIJGT ELK KIND BIJ ALDERLEAFSTE KINDEROPVANG DE KANS TE GROEIEN EN TE ONTWIKKELEN.

Deze visie is onze basis en uitgangspunt in onze omgang met de kinderen en de wijze waarop wij de kinderen begeleiden en stimuleren in hun ontwikkeling.

Het Pedagogisch Werkplan is een dynamisch beleidsstuk. Dit betekent dat het veranderd kan worden naar aanleiding van evaluatie alsook na wijzigingen in de wetgeving.

INHOUDSOPGAVE

Inleiding.....	1
Inhoudsopgave.....	2
Hoofdstuk 1: Kinderen laten groeien op eigen wijze vanuit een veilige basis	4
2.1 Emotionele veiligheid.....	4
2.1.1 Ongedwongen en vrijE sfeer binnen een omgeving met structuur en grenzen	4
2.1.2 Emotionele ondersteuning.....	5
2.1.3 Respect voor de autonomie	7
2.1.4 Praten en uitleggen	8
2.1.5 Vaste gezichten	9
2.1.6 Mentorschap	9
2.1.7 Wennen	9
2.2 Persoonlijke ontwikkeling	10
2.2.1 Motorische vaardigheden	10
2.2.2 Creatieve vaardigheden	11
2.2.3 Cognitieve vaardigheden.....	12
2.2.4 Taalvaardigheden	13
2.2.5 Activiteiten	14
2.2.6 Ontwikkelingsstimulering.....	14
2.3 Sociale ontwikkeling.....	15
2.3.1 De sociale ontwikkeling.....	15
2.3.2 Begeleiding van interacties van kinderen - conflicten	16
2.3.3 Basishouding pedagogisch medewerker.....	17
2.4 Waarden en normen	17
2.4.1. Sfeer en respect	18
2.4.2. Regels – grenzen stellen/leidinggeven	19
2.5 Waarnemen van de ontwikkeling	19
2.5.1 Dagelijks observeren, overdrachten en oudergesprekken	19
2.5.2 Overdracht van school	19
2.5.3 Omgang met bijzonderheden in de ontwikkeling	19
Hoofdstuk 3: de ALderleafste informatie voor ouder en kind	22
3.1 Stamgroepen.....	22
3.1.1 Stamgroep.....	22
3.1.2 Verlaten van de basisgroep.....	22
3.1.3 Samenvoegen.....	22
3.2 Dagindeling.....	24
3.2.1 Dagindeling.....	24
3.2.2 Voeding	24
Hoofdstuk 4: Wet kinderopvang	25
4.1 Drie uren regeling	25

4.2 Beroepskracht kind ratio 26

2.1 EMOTIONELE VEILIGHEID

De emotionele ontwikkeling is de basis voor de verdere ontwikkeling van elk kind. Pas als een kind zich emotioneel veilig voelt, zal het zich vrij voelen om te gaan spelen en ontwikkelen. In het dagelijkse taalgebruik zeggen we dan dat 'het kind het naar zijn heeft' en/of 'lekker in zijn vel zit'. In dit hoofdstuk kunt u lezen hoe wij er zorg voor dragen dat elk kind zich bij de BSO van Alderleafste Kinderopvang emotioneel veilig kan voelen.

2.1.1 ONGEDWONGEN EN VRIJE SFEER BINNEN EEN OMGEVING MET STRUCTUUR EN GRENZEN

Bij de BSO van Alderleafste Kinderopvang willen wij graag een ongedwongen en vrije sfeer voor de kinderen creëren. Een omgeving waarin zij zelf invulling mogen en kunnen geven aan hun dag, wat zij gaan doen en met wie zij spelen. Dit uit zich onder andere in een grote mate van keuzevrijheid. Zo mogen kinderen zelf kiezen waar zij gaan spelen. Hierbij kunnen zij kiezen uit een van de verschillende hoeken op de groep, waar zij zich kunnen terugtrekken of juist in kleine groepjes kunnen samenspelen. Ook mogen kinderen zelf kiezen aan welke activiteit zij deelnemen. De keuzevrijheid uit zich niet alleen in spel, maar ook in bijvoorbeeld dagelijkse handelingen, zoals het kiezen van fruit en broodbeleg. Kortom, bij de BSO van Alderleafste Kinderopvang hebben kinderen op kindniveau inspraak op hun eigen dag. Daar tegenover is er uiteraard wel het belang van structuur en grenzen. Dit biedt de kinderen duidelijkheid zodat zij weten waar zij aan toe zijn en wat hen te wachten staat. De herkenbare en terugkerende rituelen en dagritmes geven de kinderen een gevoel van veiligheid en vertrouwen.

Structuur en rituelen bij de BSO van Alderleafste Kinderopvang

Er wordt gewerkt met een dagindeling. Dit geeft de jonge kinderen zonder tijdsbesef een duidelijke structuur, voor oudere kinderen, die al wel klok kunnen kijken, is het een fijne houvast. Zo weten de kinderen dat het na het eetmoment tijd is voor vrijspel. Daarnaast zijn er diverse rituelen die de kinderen, gaandeweg zij langer bij de BSO van Alderleafste Kinderopvang zijn, steeds meer gaan herkennen. Denk hierbij bijvoorbeeld aan het wassen van de handen na het gebruik van de wc en het afruimen van de tafel na gebruik. Deze terugkerende handelingen dragen allen bij aan de emotionele veiligheid van de kinderen.

'Vandaag is Fien jarig. Wie weet hoe wij verjaardagen vieren?'. De kinderen antwoorden enthousiast: 'Dan gaan we zingen en Fien krijgt een cadeautje!'.

Grenzen stellen

Het ontdekken en leren kennen van de regels en je hieraan houden is voor ieder kind een leerproces. De pedagogisch medewerker is bij het leren van regels te allen tijde het voorbeeld voor de kinderen. In haar communicatie en omgang met de kinderen, ouders en collega's, maar ook in het eigen handelen, is zij een voorbeeld voor de kinderen. Kinderen leren immers door middel van het imiteren van nieuw gedrag. Daarnaast benoemen de pedagogisch medewerkers gedurende de dag diverse regels en herinneren de kinderen op deze manier aan de regels over bijvoorbeeld samenspelen en het wassen van de handen na het gebruik van de wc. Door de regels gedurende de dag spelenderwijs terug te laten komen, krijgen de kinderen de kans de regels te leren kennen en te leren omgaan met de regels en grenzen die er gelden binnen de BSO van Alderleafste Kinderopvang. Daarnaast is te zien dat kinderen in de BSO-leeftijd steeds vaker elkaar aanspreken op de geldende regels en elkaar helpen herinneren aan hoe zij zich dienen te gedragen.

Soms kan het voorkomen dat kinderen de regels en grenzen even uit het oog verliezen, ook dit is een leerproces. Wij gaan ervan uit dat we kinderen niet hoeven te straffen. Wij spreken kinderen aan op

positief gedrag en proberen negatief gedrag te negeren. Blijft negatief gedrag zich herhalen, dan zullen wij het kind na een waarschuwing uit het spel halen en even op de bank laten plaatsnemen, zodat het de gelegenheid krijgt om even 'af te koelen' en/of na te denken. Na een aantal minuten zal de pedagogisch medewerker een gesprek aangaan met het kind en het uitleggen waarom het op de bank zit. Samen maken de medewerker en het kind vervolgens afspraken hoe het spel verder zal moeten verlopen. Wij zorgen er ook voor dat, door middel van het gesprek, de medewerker en het kind het weer hebben 'goed gemaakt'.

Joep (5 jaar) speelt met de auto's. Hij rent hard met zijn auto's door de ruimte om ze te laten vliegen, want het zijn ruimteschipauto's. Terwijl hij rent, rent Joep de bouwwerken van andere kinderen om en valt hij een aantal keer bijna. De pedagogisch medewerker laat Joep bij zich komen en zegt: *'Ik zie dat jij prachtige ruimteschipauto's hebt, en dat je daar heerlijk mee speelt. Kunnen jouw ruimteschipauto's misschien ook wat minder hard door de ruimte vliegen, want de andere kinderen en ik schrikken daar een beetje van en je kunt vallen'*. Joep speelt vervolgens verder en zijn ruimteschip auto's vliegen niet meer al rennend door de ruimte. De pedagogisch medewerker zegt: *'Wat fijn Joep, dat de auto's niet meer zo hard vliegen, heel goed van jou!'*

Fenna (8 jaar) heeft na een lange dag op school heel veel energie. Ze rent, hupst en springt door de ruimte, ze haalt al het speelmateriaal uit de kast, ruimt het vervolgens niet op en stoort andere kinderen in hun spel. Als de pedagogisch medewerker haar al een aantal keer heeft aangesproken en Fenna het gedrag blijft vertonen, loopt de pedagogisch medewerker naar Fenna toe en zegt: *'Fenna ik zie dat je weer rond rent, al het speelgoed uit de kasten gooit en het spel van andere kinderen onderbreekt. Zojuist heb ik jou een aantal keer gevraagd dit niet meer te doen, maar omdat jij dit toch blijft doen en ik dit erg vervelend vind, wil ik dat je nu even rustig een boekje gaat lezen in de boekenhoek'*. Als Fenna enige tijd rustig haar boekje heeft gelezen, loopt de pedagogisch medewerker naar Fenna toe en zegt: *'Ik zie dat je nu wat rustiger bent geworden van het boekje lezen, wil je nu ergens anders mee spelen? En zullen we dan afspreken dat je niet meer rond gaat rennen en niet meer de andere kindjes gaat storen?'*

Belonen bestaat voor ons vooral uit het geven van positieve aandacht aan de kinderen. Wij proberen ervoor te zorgen dat elk kind zich gezien voelt. Zo kan de pedagogisch medewerker navragen hoe bepaalde gebeurtenissen uit het leven van het kind zijn geweest, maar vooral ook hoe de dag op school is gegaan. Ook geven de pedagogisch medewerkers complimenten wanneer zij zien hoe een kind bepaalde situaties oplost. Daarnaast wordt aan kinderen bijvoorbeeld complimentjes gegeven voor een werkstukje waar een kind erg zijn best op heeft gedaan, maar ook voor kleine dingen, zoals de stoere nieuwe schoenen of een nieuwe haarstijl. Elk kind moet zich gezien, belangrijk en veilig voelen binnen de groep.

'Wauw Tim, ben jij naar de kapper geweest? Wat een gaaf kapsel!'
'Linda, wat hoor ik nu van papa en mama? Heb jij je A-diploma gehaald? Super goed van jou!'
'Maud, ik hoorde van de juf dat jij heel goed hebt gelezen op school vandaag! Wat knap zeg!'

2.1.2 EMOTIONELE ONDERSTEUNING

Bij de BSO van Alderleafste Kinderopvang bieden de pedagogisch medewerkers de kinderen emotionele ondersteuning, ten einde de kinderen een veilige haven te bieden van waaruit zij kunnen ontdekken en spelen.

Bij emotionele ondersteuning staat liefde en begrip centraal. Emotionele ondersteuning houdt in dat de pedagogisch medewerkers *passend reageren op de signalen* van de kinderen. De pedagogisch medewerkers stralen liefde uit en zijn ondersteunend en begripvol aanwezig als veilige haven voor de kinderen. Zij hebben oog voor het welzijn van de kinderen en de signalen die zij hierin afgeven,

waarbij zij tijdig en adequaat reageren op deze signalen. Op deze manier voelen kinderen zich begrepen, gezien en geaccepteerd, wat weer bijdraagt aan de emotionele veiligheid.

Individueel contact

De pedagogisch medewerkers nemen de tijd om echt in contact te komen met de kinderen. Dit doen zij door het maken van oogcontact met de kinderen en de reactie van het kind af te wachten voordat zij reageren. Daarnaast begroeten zij elk individueel kind bij binnenkomst en ondernemen zij gedurende de dag diverse contactinitiatieven. Dit kan bijvoorbeeld tijdens het ophalen van school door een persoonlijk gesprekje over de dag te voeren, maar ook tijdens vrijspeelmomenten of activiteiten. Deze momenten van echt contact maken met een kind, een moment van volledige aandacht voor het individu, geven het kind het gevoel gezien en begrepen te worden. Daarnaast wordt er tijdens deze contactmomenten gebouwd aan een vertrouwensrelatie, die bijdraagt aan het waarborgen van de emotionele veiligheid van de kinderen.

Lieve (5 jaar) komt uit school en loopt langzaam op de pedagogisch medewerker af. De pedagogisch medewerker begroet haar en vraagt hoe haar dag is geweest. Het blijkt dat Lieve heel moe is van de dag en eigenlijk even rustig thuis op de bank wilt liggen. De pedagogisch medewerker zegt: *'Ik snap dat je heel moe bent van een lange dag op school, misschien wil je zo op de BSO even lekker hangen op de bank of een boekje lezen in de boekenhoek'.*

Aandacht voor emotie

Bij de BSO van Alderleafste Kinderopvang proberen wij de emoties van kinderen zoveel mogelijk te benoemen. Dit doen wij door het gesprek met kinderen aan te gaan over de betreffende situatie. Hierbij stellen wij letterlijk de vraag: 'Hoe voel je je nu?'. Soms kan een kind zo boos of verdrietig zijn, dat het gewoonweg niet bij de woorden kan komen om de emotie uit te drukken. Dan kan de pedagogisch medewerker besluiten om de emotie te interpreteren en te benoemen ('Ben jij misschien een beetje boos?') of een meerkeuzevraag te stellen ('Ben jij boos of verdrietig?'). Door emoties te benoemen, leert het kind welke emoties het ervaart, dat deze emoties gevoeld mogen worden, maar ook hoe het hiermee kan omgaan.

Bij de schoolgaande kinderen kunnen emoties soms op een wijze worden geuit, die niet passend is binnen de BSO: schelden, heel boos ergens tegenaan trappen, met speelgoed gooien uit woede of heel hard gillen. Indien dit gebeurt, zal de pedagogisch medewerker benoemen dat het kind best, boos, verdrietig of super enthousiast mag zijn, maar dat hij niet mag schoppen, slaan of met dingen mag gooien. Om ervoor te zorgen dat de kinderen de emoties toch kunnen uiten, kan de pedagogisch medewerker voorstellen om even flink met klei te spelen, buiten tegen een bal te schoppen of te vertellen aan de andere kinderen waarom het zo enthousiast is. Op deze wijze leert het kind niet alleen wat emoties zijn, maar ook wat een positieve manier is om met deze emoties om te gaan. Daarnaast zal de pedagogisch medewerker ook haar eigen gevoelens benoemen als dit nodig is binnen de situatie: *'Ik ben een beetje verdrietig, omdat jullie niet lief tegen elkaar zijn'.*

Jan (8 jaar) is heel boos. Hij scheldt en schopt tegen de kast. De pedagogisch medewerker loopt naar Jan toe en vraagt: *'Jan, wat is er aan de hand?'.* Hij schreeuwt: *'Ik ben boos!'.* De pedagogisch medewerker zegt: *'Dat zie ik, je bent heel erg boos! Maar misschien kun je even stoppen met schelden en tegen de kast aan schoppen, voordat je jezelf pijn doet. Dan kunnen we erover praten, misschien ben je daarna minder boos'.* Jan stopt met schelden en schoppen en vertelt zijn verhaal aan de pedagogisch medewerker. Als hij daarna nog steeds boos is, mag hij aan tafel met een homp klei alle boosheid uiten. De klei wordt in stukjes gehakt en weer tot een grote homp gekneet, uiteindelijk wordt Jan rustig en begint hij rustig te kleien.

Basishouding van de pedagogisch medewerker

De pedagogisch medewerkers reageren emotioneel ondersteunend, niet alleen op de manier zoals boven beschreven staat, maar zij dragen dit ook uit in hun basishouding.

De pedagogisch medewerkers zijn toegankelijk voor de kinderen tijdens vrij spel en activiteiten, door dicht bij de groep te zitten en bij voorkeur laag op de grond. Zij hebben een vriendelijke en open houding, kijken rustig rond en reageren zo nodig op signalen van de kinderen. De houding van de pedagogisch medewerkers is hierbij observerend. Als een kind een signaal afgeeft, in mimiek, woorden of lichaamshouding, merken de pedagogisch medewerkers dit snel op door hun observerende houding. Zij reageren op de signalen door met het kind te praten, emoties te benoemen, maar ook door een knuffel of ander lichamelijk contact te bieden als het kind hier behoefte aan heeft. In contact met de kinderen spreken de pedagogisch medewerkers veelal op een rustige toon en maken hierbij oogcontact. Zij stellen de kinderen veelal open vragen, waarmee zij de kinderen laten merken dat er naar hen geluisterd wordt, door zowel verbaal als non-verbaal te reageren op wat het kind zegt. Concreet wordt dit gedaan door in gesprek met het kind door te vragen, het verhaal samen te vatten, iets te herhalen, te knikken met het hoofd of soms te reageren met een instemmend geluid. Het uitgangspunt hierbij is actief luisteren, waardoor de kinderen worden gestimuleerd om vrij te vertellen over hun belevenissen.

2.1.3 RESPECT VOOR DE AUTONOMIE

Eigen wijsheid van een kind

Respect voor de autonomie betekent: aandacht voor de eigenheid van het kind. Het kind zelf laten proberen, zelf keuzes laten maken en vanuit deze vrijheid laten groeien in wie hij is, met zijn eigen karakter, talenten en voorkeuren. Door kinderen aan te spreken op hun individualiteit en zelfstandigheid, krijgen kinderen de kans om dingen zelfstandig uit te proberen, initiatief te nemen, mee te denken en keuzes te maken. Hierdoor voelen kinderen zich gezien en gehoord als een eigen persoon en ontwikkelen zij verantwoordelijkheidsgevoel. Om het verantwoordelijkheidsgevoel van de kinderen nog verder te vergroten, maar ook de zeggenschap van kinderen mee te nemen, stellen de pedagogisch medewerkers kinderen vragen als: *‘Wat voor activiteiten zouden jullie hier graag willen doen?’* en *‘Wat voor speelgoed zouden jullie nog op de BSO willen hebben?’*.

De pedagogisch medewerkers geven de kinderen de ruimte om hun eigen gang te gaan en eigen keuzes te maken. Zo mogen de kinderen kiezen waar zij gaan spelen en met welke activiteiten zij meedoen. Hierdoor leren kinderen eigen keuzes te maken en ook te vertellen wat zij wel of niet leuk/lekker vinden. Daarnaast krijgen kinderen ook de tijd om iets zelf uit te proberen. Wanneer iets niet direct lukt, stimuleert en ondersteunt de pedagogisch medewerker door middel van praten en uitleggen. Hierdoor worden kinderen gestimuleerd het zelf te doen. Ook bij de dagelijkse handelingen stimuleren wij kinderen zoveel mogelijk om deze zelfstandig uit te voeren, denk hierbij aan het zelf inschenken van drinken of het smeren van een cracker.

Het is bijna zomervakantie en het is tijd om een mooi vakantieprogramma met leuke activiteiten en kleine uitstapjes te maken. De pedagogisch medewerkers gaan met de kinderen aan tafel zitten en vragen: *‘Wat zouden jullie in de vakantie willen doen met ons?’*. Eén van de kinderen zegt: *‘Ik wil naar Spanje met iedereen’*. De pedagogisch medewerker lacht en zegt: *‘Dat wordt wel heel erg moeilijk, maar kunnen we Spanje misschien hierheen halen? Wat doe je in Spanje? Wat eten ze in Spanje?’*. Samen met de kinderen verzint ze een aantal ‘Spanje’-activiteiten.

Basishouding van de pedagogisch medewerker

De pedagogisch medewerkers tonen geduld voor de ideeën en oplossingen van het kind en gaan indien de situatie het toelaat hierin mee. Soms hebben kinderen verrassende ideeën en oplossingen, waar bij de BSO van Alderleafste Kinderopvang gehoor aan wordt gegeven. De pedagogisch medewerker spreekt waardering en erkenning uit voor eigen ideeën, gedachtes en initiatieven van de kinderen, door het geven van een compliment, een duim omhoog of een knuffel. Doordat er

positief wordt gereageerd op het uitspreken van ideeën, gedachtes en eigen oplossingen, zullen kinderen worden gestimuleerd dit vaker te doen, wat de eigenheid van het kind stimuleert. Daarnaast draagt het bij aan de emotionele veiligheid, de kinderen worden immers gehoord en krijgen een compliment als zij vertellen wat zij willen en denken of voor problemen oplossingen aandragen. Dit alles draagt bij aan een veilig en vertrouwd gevoel van de kinderen. Bij de BSO van Alderleafste Kinderopvang mag je zijn wie je bent!

De kinderen van de BSO zijn buiten aan het spelen met de pedagogisch medewerkers. Dan bedenkt een van de pedagogisch medewerkers een leuk spel, waarbij kinderen elkaar moeten tikken met de bal. De kinderen zijn enthousiast en beginnen met spelen. Dan zegt Max van 9 jaar: *'Juf, zullen we dan ook doen dat als je afgetikt bent je weer mee mag doen met het spel, als je de bal hebt afgepakt van de tikker?'*. De pedagogisch medewerker zegt: *'Wat een goed idee Max, dat maakt het ook wat leuker en uitdagender voor de kinderen die afgetikt worden. Wat vinden jullie ervan jongens?'*. De kinderen vinden het goed en zo wordt er, dankzij Max, een nieuwe regel opgenomen in het spel.

2.1.4 PRATEN EN UITLEGGEN

De kwantiteit en kwaliteit van communiceren met kinderen

De kinderen in de basisschoolleeftijd kunnen hun gevoelens al goed verwoorden en gaan dan ook maar wat graag een gesprekje aan met de mensen om zich heen. Daarbij zijn kinderen erg nieuwsgierig, waardoor zij veelvuldig de welbekende waaromvragen stellen. Door middel van communiceren leren de kinderen de wereld en de mensen om zich heen steeds beter kennen. De pedagogisch medewerkers reageren dan ook voortdurend op contactinitiatieven van kinderen en gaan zelf het contact met de kinderen aan (kwantiteit), waarin zij zich ook bewust zijn van de manier waarop zij communiceren met de kinderen (kwaliteit). Op deze manier voelen kinderen zich gezien en gehoord. Daarnaast benoemen de pedagogisch medewerkers het eigen handelen (en de dingen die zij gáán doen), en geven uitleg bij de gebeurtenissen die om de kinderen heen gebeuren. Zo weten kinderen precies waar zij aan toe zijn en leren woorden te geven aan de dingen die zij om zich heen zien gebeuren, wat hen een gevoel van veiligheid en geborgenheid geeft.

De kinderen zitten aan tafel om een broodje te eten. De pedagogisch medewerker ziet dat de kaas op is en vertelt aan de kinderen: *'Ik zie dat de kaas op is. Ik loop eventjes naar de keuken om een nieuwe kaas te halen.'*

De pedagogisch medewerker speelt een gezelschapsspel met Anne en Max. In haar ooghoek ziet zij dat Boris alleen op de bank zit, met zijn handen voor zijn gezicht. De pedagogisch medewerker zegt tegen Anne en Max: *'Ik loop eventjes naar Boris, die op de bank zit, ik vind dat hij er verdrietig uitziet. Ik ga eventjes met hem praten en kom dan bij jullie terug. Leggen jullie alvast de spelkaarten neer?'*

Basishouding van de pedagogisch medewerker

Zoals hierboven beschreven is, communiceren de pedagogisch medewerkers voortdurend met de kinderen, waarbij zij zich bewust zijn van de manier waarop zij communiceren met de kinderen. Zo reageren zij op contactinitiatieven door oogcontact te maken, op ooghoogte te zitten en met woorden een reactie te geven. Vervolgens breiden zij het gesprek uit door middel van het stellen van open vragen en het vertellen van eigen gebeurtenissen en ervaringen. Op deze manier leren kinderen te communiceren in een dialoog, waarin praten en luisteren worden afgewisseld. Binnen het communiceren met kinderen, luisteren de pedagogisch medewerkers dan ook actief naar de kinderen (oogcontact maken, knikken, herhalen, samenvatten, antwoord geven), en stimuleren hen

om hun ideeën en gevoelens te verwoorden. Het taalgebruik wordt daarbij afgestemd op het begripsniveau en de interesses van de kinderen.

Teun van 7 jaar wordt door de pedagogisch medewerker opgehaald van school. Hij rent naar haar toe en begint enthousiast te vertellen over zijn weekend: *'Gisteren was papa er!'*. De pedagogisch medewerker gaat op ooghoogte zitten en maakt oogcontact: *'Is papa langsgelkomen? Wat gezellig! Wat heb je allemaal gedaan met papa?'*. Teun vertelt dat hij heeft gevoetbald met zijn vader. De pedagogisch medewerker zegt: *'Hoe vond je dat om met papa te voetballen?'*. Teun vertelt dat hij dat heel leuk vond, maar dat zijn vader de regels niet zo goed kende. *'Oh kent papa de regels niet? Wat zijn de regels dan tijdens een spelletje voetbal?'*. Teun vertelt als echte voetbalfan welke regels er allemaal gelden tijdens een spelletje voetbal, waarop de pedagogisch medewerker reageert: *'Wauw, jij weet een heleboel van voetbal af Teun! Wist jij dat de juf vroeger ook heeft gevoetbald?'*. Teun kijkt verbaasd: *'Echt waar?'*. De pedagogisch medewerker zegt: *'Ja zeker, op school! Daar voetbalde ik altijd met mijn vriendjes en vriendinnetjes op het schoolplein. Doe jij dat ook wel eens?'*. Teun vertelt over de kinderen uit de buurt waar hij altijd mee voetbalt. *'Dat klinkt heel gezellig. En met wie voetbal jij het allerliefst?'*.

2.1.5 VASTE GEZICHTEN

Het opbouwen van een band met kinderen, alsmede het aangaan van een vertrouwensrelatie met kinderen, achten wij van groot belang. Vanuit dit vertrouwde gevoel durven kinderen zich namelijk te ontwikkelen, om hulp te vragen en te praten, en het allerbelangrijkste: kinderen durven zichzelf te zijn. Alderleafste Kinderopvang vindt het van groot belang kinderen een plek te geven waar zij zich vertrouwd en geliefd voelen. Daarom wordt er gewerkt met een vast team. Elke dag zijn er zo vaste gezichten aanwezig op de groep en worden de kinderen ook opgehaald van school door vertrouwde gezichten. Naast deze vaste gezichten kunnen er vertrouwde pedagogisch medewerkers staan om zo ervoor zorg te dragen dat er te allen tijde wordt voldaan aan de Beroepskracht Kind Ratio (BKR).

2.1.6 MENTORSCHAP

Alle ingeschreven kinderen die opgevangen worden, krijgen een mentor toegewezen. Deze mentor houdt het welbevinden van de kinderen in de gaten en is het aanspreekpunt voor zowel het kind zelf als de ouders. Tijdens de intake wordt de ouders verteld welke pedagogisch medewerker de mentor van het kind wordt en op de groep ligt daarnaast een overzicht van de mentoren en hun toegewezen kinderen (deze is door ouders op te vragen). Omdat de BSO van Alderleafste Kinderopvang over één stamgroep beschikt, zullen de mentoren hier door middel van een herhalend rooster werkzaam zijn. Dit draagt bij tot vertrouwen en het kennen van de kinderen. De mentor is het aanspreekpunt voor de ouders.

Mochten er onverhoopt situaties voordoen, waardoor de mentor twijfels krijgt over het gedrag of de ontwikkeling van het kind, dan bespreekt zij dit eerst met haar collega's. Alle aanwezige pedagogisch medewerkers kennen immers alle kinderen. Indien noodzakelijk wordt contact opgenomen met de ouders om het opvallende gedrag of de ontwikkeling bespreekbaar te maken en tot een oplossing te komen.

2.1.7 WENNEN

Wanneer kinderen 4 jaar zijn zullen zij naar school gaan én daarnaast ook nog naar de BSO. Een spannende periode waarin zij aan twee verschillende omgevingen moeten gaan wennen. Zij moeten allereerst wennen aan school en alles wat daarbij komt kijken (de kinderen, juffen en meesters, het speelgoed, het dagritme en de kleine opdrachten), en daarnaast ook nog wennen aan de nieuwe groep op de BSO met de kinderen, pedagogisch medewerkers, het speelmateriaal, de rituelen en

gebruiken die hierin voorkomen. Daarom stellen wij kinderen graag in de gelegenheid om te komen wennen.

Kinderen die net gestart zijn op de BSO worden samen met hun ouders uitgenodigd voor een intakegesprek met de pedagogisch medewerker, om kennis te maken, de regels te bespreken, het beleid van Alderleafste Kinderopvang toe te lichten en te vertellen hoe het eraan toegaat op de BSO. De ouders vullen voorafgaand aan het gesprek een intakeformulier in, waarop de belangrijkste gegevens van het kind staan en ook eventuele medische gegevens, welke besproken worden tijdens het intakegesprek. Op deze manier leren de kinderen ons beter kennen en leren wij ook de kinderen én de ouders beter kennen. Daarnaast wordt met de ouders en de kinderen besproken of zij een dagje willen wennen bij Alderleafste en wanneer.

Het ene kind heeft meer tijd nodig dan het andere om te wennen op de BSO. Wij vinden het belangrijk om hen extra tijd en aandacht te geven, zodat zij zich prettig voelen bij ons. Sommige kinderen vinden het wennen bijvoorbeeld moeilijk. Zo gebeurt het wel eens dat kinderen verdrietig zijn omdat hun vader of moeder hen niet komt ophalen van school. De pedagogisch medewerkers erkennen de gevoelens van de kinderen dan door deze te benoemen en troost te bieden (een knuffel of een kus). Onderweg naar de BSO krijgen deze kinderen dan ook extra aandacht in de vorm van het voeren van gesprekjes. Vaak is het verdriet snel voorbij wanneer de pedagogisch medewerker met de kinderen gaat praten, bijvoorbeeld over hoe hun schooldag verlopen is en wat ze allemaal gedaan hebben in het weekend.

Wanneer een nieuw kind in de groep komt, wordt het centraal welkom geheten en stellen de andere kinderen zich voor, als ook de pedagogisch medewerkers. Ook wordt er aan het kind verteld hoe de naschoolse opvang vormgegeven wordt. Denk hierbij aan het gezamenlijk eten van fruit, keuze in activiteiten, het buiten spelen en het vragen om naar de wc te mogen, zodat de pedagogisch medewerkers weten waar het kind is. De benadering van een kind is een vak apart. Ieder kind verdient een eigen aanpak en inlevingsvermogen, omdat ieder kind anders is.

2.2 PERSOONLIJKE ONTWIKKELING

In principe gebeurt het ontwikkelen van de persoonlijke competentie vanuit het kind zelf, door spel en door het ontdekken van de wereld om hem heen. We vinden het belangrijk kinderen te stimuleren dingen zelf te doen, om hen op die manier te laten ervaren dat zij veel dingen al zelf kunnen. Dit geeft het kind zelfvertrouwen en biedt een kans tot verdere ontwikkeling.

2.2.1 MOTORISCHE VAARDIGHEDEN

Onder de motorische vaardigheden wordt zowel de *grove* als de *fijne motoriek* bedoeld. Onder de grove motoriek vallen grote bewegingen als rennen, lopen, kruipen, skaten of rollen. Onder de fijne motoriek verstaan we de kleine bewegingen, waar meer aandacht of concentratie voor nodig is, zoals knippen, tekenen, kralen rijgen en de pincetgreep. Van baby af aan, maken kinderen enorme stappen binnen hun motorische ontwikkeling. Ze zullen gaan omrollen, tijgeren, kruipen, optrekken, zelfstandig staan, de eerste stapjes zetten, zelfstandig eten en drinken, aan- en uitkleden, springen, klimmen, rennen, skaten, tennissen, voetballen et cetera. Zo is te zien dat de ontwikkeling van de motorische vaardigheden enorm bijdraagt aan het opgroeien tot een zelfstandig individu. Hierbij is te zien dat de grove en fijne motoriek nauw met elkaar zijn verbonden. Kinderen moeten vaak bepaalde vaardigheden binnen de grove motoriek beheersen alvorens zij toe zijn aan activiteiten binnen de fijne motoriek. Daarnaast staat de motorische ontwikkeling nauw in verbinding met andere ontwikkelingsgebieden: zo vraagt de ontwikkeling van spraak en het uiten van emoties om motorische vaardigheden.

Bij de BSO van Alderleafste Kinderopvang krijgen kinderen de kans hun motorische vaardigheden verder te ontwikkelen. Hiervoor krijgen zij stimulans, activiteiten en begeleiding aangeboden, maar mogen zij vooral zelf doen. Wij geloven er immers in dat de persoonlijke ontwikkeling vanuit het kind zelf komt, dat het juist leert door zelf te ontdekken en te experimenteren. De pedagogisch medewerker sluit vervolgens aan bij het ontwikkelingsniveau van de kinderen en kijkt waar zij een verdere stimulans kan bieden.

Vanaf 4 jaar gaan kinderen zich bezig houden met het verfijnen van de motorische vaardigheden. Zo hebben zij zich al heel wat bewegingen eigen gemaakt als rennen, springen, overgooien, stappen en klimmen, alleen zijn deze nog niet zo gecontroleerd. Naarmate kinderen ouder worden krijgen zij steeds meer controle over hun bewegingen en breiden hun motorische vaardigheden uit met bewegingen als huppelen, hinkelen en veters strikken. Vanaf een jaar of 7 worden kinderen steeds sneller en soepeler in het maken van bewegingen en gaan zich bezighouden met ingewikkeldere bewegingen als touwtje springen, het schrijven van letters en woorden, en kopjeduikelen. Zij zullen zich daarnaast steeds meer gaan vergelijken met anderen, waardoor het spelen van wedstrijdjes maar al te leuk is. Vanaf een jaar of 10 hebben kinderen zich allerlei ingewikkelde vaardigheden eigen gemaakt en ontwikkelen zich daarnaast in spiersterkte, coördinatie en stabiliteit van bewegingen, waarin ook te zien is dat de een behendiger en sterker is dan de ander. Ook het uithoudingsvermogen vergroot zich, waardoor kinderen sporten steeds beter onder de knie krijgen. In de fijne motoriek is daarnaast te zien dat de oog-hand coördinatie zich zodanig ontwikkeld heeft dat kinderen zich met de kleinste werkjes bezig kunnen houden.

De motorische vaardigheden van schoolgaande kinderen worden gestimuleerd door het aanbieden van (senso)motorische activiteiten zoals buitenspelen, knutselen en spelen met water en/of zand. Op deze manier krijgen kinderen de ruimte om zich grof motorisch te bewegen (klimmen, rennen, voetballen, hinkelen, touwtje springen) en fijn motorische vaardigheden te ontwikkelen (kralen rijgen, figuurtjes maken met strijkkralen, puzzelen, tekenen met potloden en stiften, knippen). Daarnaast krijgen de kinderen de kans om verschillende materialen te ontdekken met de zintuigen (eten proeven, spelen met water en zand). Tot slot worden de kinderen gestimuleerd om zoveel mogelijk zelf te doen en ook mee te helpen gedurende de dag. Hierbij kan gedacht worden aan het strikken van de veters, het dekken van de tafel, het bouwen met constructiemateriaal en oefenen op een fiets of skateboard. De pedagogisch medewerkers zijn hierbij ondersteunend aanwezig en geven waar nodig tips en uitleg.

De kinderen zijn op de BSO van Alderleafste Kinderopvang aangekomen na een dagje school. Na wat gegeten te hebben, mogen zij vrij gaan spelen. Amber en Rimke van 7 jaar besluiten om figuurtjes te maken met de strijkkralen. Rimke zet de kraaltjes zonder moeite één voor één op het patroontje. Amber heeft er meer moeite mee en laat de kraaltjes regelmatig vallen. De pedagogisch medewerker komt bij haar zitten: *‘Klein he, zijn die kraaltjes...’*. Amber zegt dat de kraaltjes telkens uit haar vingers schieten. De pedagogisch medewerker stelt voor om de kraaltjes uit de pot te halen en al op de botte kant neer te zetten. *‘Kijk, zo hoef je de kraaltjes niet meer te draaien tussen je vingers, maar kun je ze direct op het patroontje doen’*. Amber pakt een van de kraaltjes op en zet hem vervolgens zonder moeite op het patroontje: *“Jippie! Dit keer viel hij niet uit mijn handen!”*. *‘Kijk aan, goed gedaan Amber!’*, zegt de pedagogisch medewerker.

2.2.2 CREATIEVE VAARDIGHEDEN

Bij de creatieve vaardigheden gaat het om het creatieve brein. Kinderen zijn van nature creatief. Zo is te zien dat zij creatief zijn in hun spel en in het gebruik van (speel)materiaal, in het oplossen van problemen en tijdens knutselactiviteiten tot de meest creatieve ideeën kunnen komen. De creatieve en fantasierijke ideeën waar kinderen op komen, kunnen wij als volwassenen haast niet meer bedenken. Het is dan ook de kunst van de pedagogisch medewerkers om deze creativiteit en fantasie

aan te spreken en kinderen de ruimte te geven om zich creatief te uiten. Binnen het aanspreken van deze creativiteit, sluiten de pedagogisch medewerkers aan op de verschillende leeftijden en ontwikkelingsgebieden.

Tussen de 4 en 6 jaar laten kinderen zich nog niet remmen in hun creativiteit, en spelen dan ook nog volop op het gebied van fantasiespel (zoals het spelen van vader en moedertje, of politieagent en boef). Verder beschikken kinderen rond deze leeftijd over de vaardigheid om zelfstandig dansjes te bedenken en deze ook uit te voeren. Vanaf 7 jaar raken kinderen steeds behendiger in het gebruiken van kwast, potlood en schaar, waardoor zij zelfstandig kunnen knutselen. Zij raken zich daarbij bewust van de meningen en ideeën van anderen en kijken zo ook kritischer naar hun eigen knutselwerkjes. Vanaf een jaar of 10 is het doen van een dansje voor het publiek voorbij, omdat kinderen dit dan gek vinden.

De creatieve vaardigheden van de schoolgaande kinderen worden gestimuleerd door onder andere het aanbod van knutselactiviteiten, waarin het proces belangrijker is dan het eindresultaat. Hierin kunnen kinderen aan de slag met verschillende knutselmaterialen als verf, lijm, scharen, kwasten, potloden, stiften en prikpennen. Deze knutselactiviteiten kunnen plaatsvinden aan de hand van een thema, maar de kinderen mogen zelf weten hoe zij iets gaan knutselen, wat hen ook weer stimuleert in het creatief nadenken. Zo ontstaat er een product dat de kinderen volledig zelfstandig gemaakt hebben, waarin zij hun eigen ideeën verwerkt hebben. Naast dat kinderen knutselen binnen aangeboden activiteiten, kunnen zij dit ook zelfstandig doen tijdens vrij spel. Ook worden kinderen in de gelegenheid gesteld om te dansen op muziek of een toneelstukje op te voeren. Er zijn zo verkleedkleden op de groep aanwezig en kunnen de kinderen rollenspellen spelen met het fantasierijke materiaal dat aanwezig is op de groep (poppen, pannen, kopjes, bordjes, etc.). Tot slot wordt aan de kinderen gevraagd om mee te denken in het zoeken naar oplossingen. Zo wordt hen vraagstukjes voorgelegd, maar worden de kinderen ook betrokken bij problemen die zich voordoen gedurende de dag.

De kinderen van de BSO van Alderleafste Kinderopvang zitten aan tafel, klaar om te eten. De pedagogisch medewerkers hebben een 'Fruitpizza' voor de kinderen gemaakt: *'Zo, kijk eens lieve kinderen. Wij hebben een fruitpizza voor jullie gemaakt. Alleen weten wij niet zo goed hoe wij deze eerlijk kunnen verdelen over alle kinderen. Hebben jullie een idee hoe we dat kunnen doen?'*. Bram van 10 jaar zegt: *'Ja! Dan moeten we eerst weten hoeveel kinderen er zijn....'*. Lisa (9 jaar) begint al te tellen: *'1, 2, 3..... dat zijn er 14!'*. Alex (11 jaar) zegt: *'Okee, dan moeten we de pizza in 14 stukken verdelen'*. Bram zegt dat hij een liniaal gaat pakken en even later staan alle kinderen om de fruitpizza, te passen en te meten. *'Jeetje, wat zijn jullie dit goed aan het oplossen zeg. Hebben jullie een mesje nodig om te snijden?'*, zegt de pedagogisch medewerker.

2.2.3 COGNITIEVE VAARDIGHEDEN

De cognitieve ontwikkeling betreft het proces van het *leren* bij kinderen. Hierbij gaat het om het eigen maken van cognitieve vaardigheden als denken, bewustzijn, concentreren, onthouden, het waarnemen en het verwerken van informatie en het terughalen en toepassen van deze informatie. De ontwikkeling van cognitieve vaardigheden is een ontwikkelingsaspect dat niet op zichzelf staat. De sociale, emotionele en motorische ontwikkeling vormen de basis waarop deze ontwikkeling voort kan bouwen. Van baby af aan maken kinderen zich deze vaardigheden eigen en doorlopen zij verschillende ontwikkelingsniveaus.

Wanneer kinderen naar school gaan raken zij geïnteresseerd in wat er allemaal om hen heen gebeurt en waarom. Door middel van het stellen van waarom-vragen, verkennen kinderen de wereld steeds meer. Daarnaast komen kinderen van 4 en 5 jaar voor het eerst in aanraking met lezen en rekenen

op school, door te oefenen met het lezen van letters en deze te ordenen. In groep 3 begint het echte leren lezen, schrijven en rekenen. Door middel van het eigen maken van deze vaardigheden kunnen kinderen zich naarmate zij ouder worden vanaf 9 jaar ook bezig gaan houden met vakken als aardrijkskunde, geschiedenis en natuur. Daarnaast leren kinderen steeds concreter te denken en gebruiken daarbij minder hun fantasie. Zij gaan zich steeds meer bezig houden met maatschappelijke onderwerpen als oorlog en armoede.

De cognitieve vaardigheden van schoolgaande kinderen, worden gestimuleerd door het voeren van zowel groepsgesprekken als individuele gesprekken met de kinderen. Hierin kunnen de pedagogisch medewerkers verschillende onderwerpen aandragen, waarover kinderen hun opvattingen en ideeën kunnen geven. Daarnaast is er ruimte voor de kinderen om vragen te stellen, die de pedagogisch medewerkers beantwoorden. Zij proberen echter de vraag eerst bij de andere kinderen neer te leggen, zodat de kinderen met elkaar kunnen zoeken naar een antwoord. Wanneer het antwoord niet gevonden wordt, kan de pedagogisch medewerker besluiten het antwoord in een boek of op het internet op te zoeken. In de alledaagse gesprekken die pedagogisch medewerkers met de kinderen voeren, kunnen zich onverwachte leermomenten voordoen, die de pedagogisch medewerkers aangrijpen (zie onderstaand voorbeeld). Naast ongeplande leermomenten, organiseren de pedagogisch medewerkers ook geplande leermomenten in de vorm van speelse activiteiten, zoals het spelen van een gezelschapsspel waarbij dient nagedacht te worden of het maken van een puzzel.

De kinderen van de BSO van Alderleafste Kinderopvang zitten aan tafel te knutselen met papier, scharen en lijm. Ze maken hun eigen boerderij. Frank van 7 jaar ziet dat de lijm een bolletje is geworden: 'Kijk eens juf! Ik heb een bolletje van lijm!'. De pedagogisch medewerker loopt naar Frank toe en bekijkt het bolletje eens goed: '*Inderdaad! Hoe kan die plakkerige lijm nou zo'n bolletje worden?*'. De kinderen hebben geen idee en daarom besluit de pedagogisch medewerker het op te zoeken op internet, want waar bestaat lijm eigenlijk uit? En blijft het altijd zacht of kan het ook hard worden?

2.2.4 TAALVAARDIGHEDEN

Van jongsaf aan komen kinderen al in contact met taal. Door middel van het horen van taal leren kinderen betekenis te geven aan de wereld om hen heen. Bij de BSO van Alderleafste Kinderopvang praten de pedagogisch medewerkers dan ook voortdurend tegen en mét de kinderen, door middel van de interactievaardigheid praten en uitleggen. Zo benoemen zij hun eigen handelen en het handelen van de kinderen, waardoor de woordenschat zich vergroot en kinderen leren deze woorden te koppelen aan de dingen die zij zien in hun omgeving. Daarnaast benoemen zij de gevoelens en behoeftes van de kinderen en van zichzelf waardoor kinderen deze woorden weer kunnen linken aan de gevoelens en behoeftes die zij ervaren. Kinderen kunnen op hun beurt weer oefenen met het toepassen van de geleerde woorden in gesproken taal met de pedagogisch medewerkers.

De woordenschat van schoolgaande kinderen breidt zich snel uit. Zo beschikken kinderen in de leeftijd van 4 tot 6 jaar al over een woordenschat van 3000 woorden. Net als de oudere peuters, oefenen kinderen flink met het toepassen van de grammatica en naarmate kinderen ouder worden (zo rond de 10 jaar) maken zij zich de grammaticaregels steeds meer eigen. In de kleuterleeftijd leren kinderen steeds ingewikkeldere zinnen te maken en krijgen interesse in letters en het schrijven van letters. Vanaf 7 jaar gaan kinderen dan ook oefenen met lezen en schrijven op school, waardoor kinderen steeds meer woorden bij leren en langere zinnen leren te maken. Kinderen oefenen met het spreken van taal, maar ook met het gebruiken van taal om informatie op te zoeken, in boeken of op internet. Vanaf een jaar of 10 hebben kinderen de taal goed onder de knie, de woordenschat breidt zich nog verder uit, waardoor de zinsopbouw en de spelling verder verbetert. Kinderen raken

daardoor ook steeds behendiger in het benoemen van de eigen gevoelens, ideeën, behoeftes, gedachten, meningen en ervaringen.

Wij stimuleren de taalvaardigheden van de kinderen door allereerst voortdurend met hen in gesprek te gaan en hen te ondersteunen in het gebruik van taal en het toepassen van de grammaticaregels. Wanneer kinderen een fout maken in een zin, doordat zij bijvoorbeeld woorden omdraaien of de verkeerde tijdsvorm gebruiken, herhalen de pedagogisch medewerkers wat de kinderen zeggen in de juiste vorm. Op deze manier leren kinderen door middel van het horen van juist taalgebruik. Doordat de pedagogisch medewerkers met de kinderen individueel en groepsgewijs in gesprek gaan, oefenen de kinderen met het voeren van een dialoog, waarin praten en luisteren worden afgewisseld. Hierin worden kinderen gestimuleerd de eigen gedachten, gevoelens, opvattingen en ideeën te delen. Verder zijn er boekjes aanwezig op de groep, die de kinderen zelfstandig kunnen lezen of samen met de pedagogisch medewerker. Ook mogen ze de boeken lenen en mee naar huis nemen om daar verder te gaan met het lezen. Tot slot zijn er gezelschapsspellen aanwezig, die de kinderen aanspreken in taalvaardigheden als het benoemen van vormen en kleuren.

Cindy van 4 jaar loopt naar de pedagogisch medewerker toe en begint te vertellen over haar zusje van 1: 'Juf, gisteren heeft mijn zusje voor het eerst geloopt!'. De pedagogisch medewerker maakt oogcontact met Cindy en reageert: *'Echt waar? Heeft jouw zusje voor het eerst gelopen? Wat knap zeg! Hoeveel stapjes heeft ze al gezet?'*. Cindy vertelt dat haar zusje 3 stapjes heeft gezet. Julia van 7 jaar reageert: *'Ahw wat lief, ik wil ook graag een babyzusje....'*. Cindy zegt: *'Je mag mijn zusje wel een keertje hebben hoor!'*. De pedagogisch medewerker zegt: *'Dat is lief van jou, Cindy. Maar waarom wil jij zo graag een babyzusje, Julia?'*

2.2.5 ACTIVITEITEN

Zelfstandig ontdekken, uitproberen en hierbij als pedagogisch medewerker aansluiten op het spel van het kind zien wij als grote waarden. Wat ons betreft is dit dan ook zeker een activiteit. Daarnaast worden er verschillende geplande activiteiten aangeboden binnen verschillende thema's. Hierbij kan gedacht worden aan knutselactiviteiten, buiten-speelactiviteiten of spelletjes op de groep. Elke periode staat er een andere thema centraal waarbij activiteiten worden aangeboden die de kinderen stimuleren in de verschillende ontwikkelingsgebieden. De thema's sluiten daarnaast aan op de belevingswereld van en gebeurtenissen in het leven van het kind.

2.2.6 ONTWIKKELINGSSTIMULERING

Bij de BSO van Alderleafste Kinderopvang worden kinderen in de motorische, cognitieve, sociale en creatieve ontwikkeling gestimuleerd door de juiste manier van communiceren en houding van de pedagogisch medewerkers en een passend activiteiten- en speelgoed aanbod. Hierbij is het doel van de pedagogisch medewerkers om het kind op een positieve wijze net een stapje verder te brengen in de ontwikkeling, dan dat zij uit zichzelf zouden kunnen komen.

De pedagogisch medewerkers bieden een grote verscheidenheid aan activiteiten en vernieuwend materiaal aan. Daarbij spelen de pedagogisch medewerkers regelmatig met de kinderen mee, waarbij zij de kinderen begeleiden in hun spel en/of activiteit en deze uitbreiden. Op deze manier kunnen kinderen een stapje verder zetten in hun ontwikkeling. Daarnaast gaan zij actief in gesprek met kinderen door open vragen te stellen, kinderen uit te dagen tot redeneren en overleggen, en stimuleren zij de kinderen om zelf met een oplossing te komen. Uiteraard worden de kinderen positief bekrachtigd doordat de pedagogisch medewerkers hen aanmoedigen om door te zetten en

worden er veelvuldig complimenten en ondersteunende opmerkingen gegeven als: *'Ja, als je het zo doet gaat het goed!'*.

De pedagogisch medewerkers bieden voldoende gelegenheid tot leren door het 'zelf doen', denk hierbij bijvoorbeeld aan het dekken van de tafel, het strikken van de veters en het smeren van de boterham.

Als laatste maken de pedagogisch medewerkers gebruik van de mogelijkheden om kinderen te stimuleren, die zich voordoen tijdens de dagelijkse begeleidingsmomenten. Soms gebeurt het dat de pedagogisch medewerkers geen activiteit of leermoment gepland hebben, maar dat door een vraag of opmerking van een kind leermomenten ontstaat. De pedagogisch medewerkers grijpen deze kans en draaien de situatie om naar een leermoment. Zo kan het bijvoorbeeld zo zijn dat een kindje de kleur van de beker die hij krijgt benoemt, waarop de pedagogisch medewerker inspeelt door de andere kleuren van de bekertjes gezamenlijk met de kinderen te benoemen. De pedagogisch medewerkers pikken signalen op van de kinderen en maken hier spelenderwijs een kort en leuk leermoment van. Naast de ongeplande leermomenten, vrijspel, zelfstandig ontdekken, experimenteren en proberen, worden er natuurlijk geplande activiteiten aangeboden.

2.3 SOCIALE ONTWIKKELING

In de eerste levensjaren leren kinderen de beginselen van de sociale omgang met zichzelf en anderen, waarmee een belangrijke basis wordt gelegd op sociaal gebied. Kinderen ontwikkelen zich van een individu, dat nog erg op zichzelf gericht is, tot een individu dat in interactie staat met de mensen om zich heen. Jonge kinderen zijn nog erg op zichzelf gericht en moeten nog leren wat een ander wel of niet leuk vindt. Naarmate ze ouder worden, raken kinderen zich steeds meer bewust van de gevoelens en behoeftes van anderen en kunnen daar steeds beter rekening mee houden. Zo is te zien dat kinderen in de schoolgaande leeftijd nieuwe kinderen ontmoeten, waarmee zij vriendschappen gaan opbouwen. Het omgaan met leeftijdsgenootjes is een belangrijke manier om sociale competenties eigen te maken, zoals het zich in een ander kunnen verplaatsen, kunnen communiceren, samenwerken, anderen helpen, conflicten voorkomen en oplossen, en het ontwikkelen van sociale verantwoordelijkheid. Dit geeft een kind de kans zich te ontwikkelen tot een uniek persoon, die goed functioneert in de samenleving en die zijn steentje kan bijdragen.

2.3.1 DE SOCIALE ONTWIKKELING

Kinderen ontwikkelen zich met name in de sociale ontwikkeling, doordat zij in contact komen met anderen door middel van samenspel. De BSO biedt kinderen de mogelijkheid om spelenderwijs kennis te maken met de sociale vaardigheden en zich deze eigen te maken. De pedagogisch medewerkers stellen de kinderen dan ook in de gelegenheid met elkaar te spelen, waarin zij zich bewust zijn van de verschillende leeftijden en ontwikkelingsfasen van de kinderen.

Vanaf 4 jaar komen kinderen in contact met andere kinderen op zowel de school als op de BSO, wat een hoop uitdagingen biedt op sociaal-emotioneel gebied. Zo maken zij kennis met ruzie, concurrentie, rekening houden met anderen, agressiviteit en assertiviteit. Doordat schoolgaande kinderen zich ontwikkelen in hun empathie, kunnen zij zich al veel beter inleven in anderen en kunnen zo ook steeds beter omgaan met conflicten, grenzen en regels. Daarnaast oefenen kinderen met het beheersen van henzelf. Vanaf een jaar of 6 worden kinderen zich steeds bewuster van zichzelf en gaan zich daarnaast ook steeds meer vergelijken met anderen. De ouders, pedagogisch medewerkers en oudere kinderen waren met name de voorbeeldrollen waaraan kinderen zich op jonge leeftijd optrokken. In de schoolgaande leeftijd zullen kinderen zich steeds meer optrekken aan hun leeftijdsgenoten en vriendschappen sluiten. Vanaf een jaar of 8 ontwikkelen kinderen het inzicht dat achter handelingen bepaalde intenties zitten en dat iemand dus iets goed bedoeld kan hebben. Wanneer kinderen de 9 jaar naderen groeit de behoefte aan privacy en ontwikkelen kinderen een

eigen mening. Zo zullen zij regels niet meer zomaar aannemen, maar hier kritisch over nadenken en er eventueel hun mening over geven. Leeftijdsgenoten worden steeds belangrijker en kinderen raken steeds gevoeliger voor hun meningen en gedragingen. Zo zullen kinderen hun eigen gedrag en uiterlijk gaan vergelijken met die van anderen en deze spiegelen aan die van anderen.

Wij stimuleren de schoolgaande kinderen in de sociale ontwikkeling door middel van het bij elkaar brengen van de kinderen. Zo bieden de pedagogisch medewerkers groepsactiviteiten aan, waarin de kinderen bijeen komen en met elkaar in gesprek kunnen gaan. Zo oefenen kinderen met naar elkaar luisteren, het uiten van eigen ideeën, opvattingen en gedachten, en ook die van anderen aan te horen en te respecteren. Wanneer kinderen vrij aan het spelen zijn, stimuleren de pedagogisch medewerkers de kinderen elkaar te helpen en met elkaar samen te spelen, door kinderen bijvoorbeeld te wijzen op elkaars spel en te vragen of een ander het betreffende kind zou willen meehelpen met het bouwen van de toren of de boef zou willen zijn die gevangen moet worden. Daarnaast spelen de pedagogisch medewerkers ook mee met de kinderen, waarbij zij het spel eventueel uitbreiden en meer kinderen erbij betrekken, en spelen gezelschapsspellen met de kinderen. Binnen deze gezelschapsspellen oefenen kinderen met het wachten op de beurt, het luisteren naar elkaar, het zich houden aan regels en het omgaan met verlies of winst. De pedagogisch medewerkers geven de kinderen tot slot de ruimte om zelf initiatief te nemen in het bedenken van een spel en het begeleiden van een spel.

De kinderen van de BSO van Alderleafste Kinderopvang zitten aan tafel om een gezelschapsspel te gaan spelen. Boaz van 5 jaar doet voor het eerst mee. De pedagogisch medewerker vertelt aan de andere drie kinderen van 7, 9 en 10 jaar oud, dat Boaz dit spelletje nog nooit gespeeld heeft en vraagt wie de regels zou willen uitleggen. Dat wil Max wel doen. Frank zegt middenin de uitleg van Max dat het niet klopt. De pedagogisch medewerker zegt: 'Frank, je praat zomaar door Max zijn uitleg heen. We luisteren naar elkaar. Als Max klaar is met vertellen, mag jij reageren'. Wanneer Max klaar is, legt Frank uit dat een regel niet klopt. Max zegt dat ze het spelletje altijd op die manier spelen bij hem thuis. Frank stelt voor om het volgens de 'echte' regels te doen en legt deze uit. Max en de andere kinderen luisteren aandachtig. De pedagogisch medewerker observeert hoe Frank de kinderen door het spel begeleidt.

2.3.2 BEGELEIDING VAN INTERACTIES VAN KINDEREN - CONFLICTEN

Wanneer kinderen op het punt zijn gekomen dat zij elkaar steeds meer gaan opzoeken in hun spel, zullen er ook conflicten ontstaan tussen kinderen onderling. Schoolgaande kinderen zijn al beter in staat om zich te verplaatsen in andermans gevoelens en behoeftes, maar kunnen ook met elkaar in conflict komen doordat zij het niet met elkaar eens zijn. Bij Alderleafste BSO ondersteunen en begeleiden wij kinderen binnen conflicten in samenspel door allereerst de kinderen de kans te geven conflicten zelfstandig op te lossen. Wanneer kinderen er niet onderling uitkomen, grijpen de pedagogisch medewerkers in, waarbij zij een bemiddelende rol aannemen. De kinderen wordt gevraagd te vertellen over wat er is gebeurd, waarbij zij gestimuleerd worden te vertellen welk gevoel het hen geeft en wat zij graag willen. Vervolgens worden de kinderen gestimuleerd te zoeken naar een oplossing, die voor alle partijen aanvaardbaar is. De pedagogisch medewerker geeft binnen het begeleiden van de kinderen naar het oplossen van het conflict, waar nodig suggesties voor oplossingen en uitleg bij wat wel en niet aanvaardbaar is en hoe er wel rekening met elkaar gehouden kan worden.

De kinderen van de BSO van Alderleafste Kinderopvang spelen buiten. Joep van 8 en Paula van 9 jaar spelen met de voetbal. Paula raakt de bal regelmatig met de handen, waarop Joep zegt dat dat niet mag. Dan stopt Joep met voetballen en gaat met zijn armen over elkaar aan de kant zitten. De pedagogisch medewerker grijpt in door de kinderen bij elkaar te roepen: 'Joep, Paula, wat is er

aan de hand? Jullie voetballen niet meer'. Beide kinderen beginnen door elkaar te praten. 'Een tegelijk, anders kan ik jullie niet horen en kunnen jullie elkaar niet horen. Joep jij eerst'. Joep vertelt dat Paula de bal wel 4 keer heeft aangeraakt en dat dat hands is, maar dat ze de bal maar blijft aanraken. 'Okee. En dat vind jij vervelend, klopt dat?' Joep knikt en zegt dat het spelletje zo niet eerlijk is. 'Jij wilt graag volgens de regels spelen'. Joep knikt. 'En Paula, wat is er volgens jou gebeurd?'. Paula vertelt dat zij inderdaad de bal heeft aangeraakt en dat zij dit bij volleybal ook altijd doet, wat zij eigenlijk leuker vindt dan voetbal. 'Klopt het dat jij liever volleybal wilt spelen?', vraagt de pedagogisch medewerker. Paula knikt. 'Dus Joep wilt graag voetballen volgens de regels en Paula wilt graag volleyballen. Hoe zouden we dit kunnen oplossen?' Paula stelt voor om nog eventjes te voetballen en daarna volleybal te spelen. Joep vindt dit een goed idee. 'Dat hebben jullie goed opgelost, nu kunnen jullie beide spellen spelen,' zegt de pedagogisch medewerker.

2.3.3 BASISHOUDING PEDAGOGISCH MEDEWERKER

De pedagogisch medewerkers stimuleren de kinderen in de sociale ontwikkeling door hen met elkaar in contact te brengen en de onderlinge interacties te stimuleren. Hierbij houden zij rekening met en sluiten aan op de verschillende leeftijden en eigen mogelijkheden. Tijdens het vrij spelen observeren de pedagogisch medewerkers de kinderen in hun spel en geven waar nodig begeleiding door mee te spelen of een kleine interventie te plegen. De pedagogisch medewerkers creëren momenten waarin positieve interacties onderling worden gestimuleerd en zijn hierin waar nodig begeleidend aanwezig. Zij helpen de kinderen in communicatie naar elkaar de emoties te benoemen en treden begeleidend op bij conflicten. Daarnaast stimuleren de pedagogisch medewerkers het contact tussen kinderen door hen aan te moedigen elkaar te helpen, te troosten of hulp te vragen/ontvangen. Tot slot worden kinderen actief gecompimenteerd wanneer zij sociaal gewenst gedrag vertonen, zoals het troosten van een ander kind door het een knuffel te geven of het helpen van een ander kind bij het strikken van veters. Dit doen de pedagogisch medewerkers door concreet het gewenste gedrag te benoemen, gevolgd door een verbaal of non-verbaal compliment: *'Wat fijn dat jij Alex helpt met het strikken van zijn veters Teun. Zo kan Alex precies zien hoe het moet.'* Deze basishouding heeft tot gevolg dat er een positief groepsgevoel wordt gecreëerd.

2.4 WAARDEN EN NORMEN

Kinderen moeten de kans krijgen zich de waarden en normen, de cultuur van de samenleving waarvan zij deel uitmaken, eigen te maken. Het is van belang dat kinderen leren om op een passende manier met andere kinderen en volwassenen om te gaan. De BSO (en school) wordt gezien als een aanvulling op de eigen gezinssituatie. Hier kan een kind in aanraking komen met andere aspecten en de diversiteit van onze samenleving. Het gedrag van andere volwassenen (en dus ook van de medewerkers) speelt een belangrijke rol bij de morele ontwikkeling van kinderen. Door hun reacties ervaren kinderen de grenzen van goed of slecht, van anders, en van mogen en moeten.

Wij bieden de kinderen de kans aan zich de geldende waarden en normen eigen te maken. Een kind leert respect voor anderen en zijn omgeving te hebben als het zelf met respect behandeld wordt. Dit proberen wij te bereiken door ons te verplaatsen in het gedrag van het kind en door duidelijk met het kind te praten over zijn gedrag. De medewerkers geven zoveel mogelijk het goede voorbeeld. Dit betekent dat de medewerkers ook met respect met elkaar omgaan, en met de kinderen en ouders. Hierbij hanteren zij normaal taalgebruik en houden ze zich ook aan de regels die gezamenlijk afgesproken zijn. Van de kinderen verwachten wij ook dat ze zich houden aan de huisregels, en dat ze aardig voor elkaar en de medewerkers zijn (dus niet schelden, slaan, schoppen e.d.). Ook in het spel gelden bepaalde regels: als je samen ergens aan begint, maak je het samen af, en we samen opruimen als we samen gespeeld hebben.

Naast respect voor anderen vinden wij het belangrijk dat kinderen leren omgaan met materialen en de omgeving (wereld) om ons heen. Van de kinderen wordt verwacht dat ze voorzichtig omgaan met

het speelgoed van Alderleafste Kinderopvang en dat van de andere kinderen, en dat ze met respect omgaan met knutselwerkjes van andere kinderen. Wij willen kinderen leren met zorg om te gaan met de natuur en het milieu, door bijvoorbeeld geen takken van de bomen te trekken en samen voor een schone, opgeruimde leefomgeving te zorgen. Ook laten we zien dat oud brood nog prima gebruikt kan worden om de vogels te voeren. We vinden het belangrijk dat kinderen weten dat zij zuinig moeten omgaan met het milieu.

2.4.1. SFEER EN RESPECT

Er heerst een huiselijke sfeer waar kinderen van verschillende leeftijden bij elkaar in de groep opgevangen worden. De kinderen kunnen zowel binnen als buiten spelen, knutselen of andere gezellige dingen doen.

De benadering van een kind is een vak apart. Ieder kind verdient een eigen aanpak en inlevingsvermogen, omdat ieder kind anders is. Belangrijk is om hierbij op ooghoogte te communiceren. Voor de pedagogisch medewerkers betekent dit bijvoorbeeld dat:

- Zij niet aan tafel blijven staan maar een kruik erbij pakken en gaan zitten aan tafel;
- Zij tussen de kinderen in gaan zitten tijdens het eten, i.p.v. rondlopen tijdens het eten en heen en weer lopen naar de keuken;
- Zij een kind laten uitpraten wanneer het iets wil vertellen en ervoor zorgen dat andere kinderen ook die aandacht opbrengen;
- Zij, wanneer het rumoerig is, vragen om de aandacht centraal te houden;
- Zij oogcontact maken met de kinderen.

Sfeer is belangrijk om de veiligheid te waarborgen. Wij willen een zo prettig mogelijke sfeer creëren en proberen dit te bereiken door zowel tijdens de eetmomenten als daarbuiten, gesprekken te voeren waarbij de kinderen open vragen gesteld worden. Naast de gesprekken, vinden wij het belangrijk dat er gelachen wordt, bijvoorbeeld door het maken van een grapje.

Respect voor een ander is belangrijk. Vanuit zowel de pedagogisch medewerkers naar de kinderen en de kinderen naar de pedagogisch medewerkers, als de kinderen en de pedagogisch medewerkers onderling. Zijn er spanningen, dan moet ervoor gezorgd worden dat deze spanningen verminderd worden of verdwijnen. Dit kan mogelijk gemaakt worden door te praten met de betreffende partijen. Het is belangrijk dat een kind de ruimte krijgt zijn emoties te uiten en dat de pedagogisch medewerkers aansluiten op de ervaringen van het kind. Ruimte krijgen voor emoties bewerkstelligen we door de emotie er te laten zijn. Een kind schiet er niets mee op wanneer we zeggen dat er niet gehuild mag worden, of wanneer er 'Veeg je tranen weg' gezegd wordt. Wanneer een kind boos is, laten we het kind even met rust, zodat het tot rust kan komen vóór we gaan praten. We houden het kind wel goed in de gaten en spelen in op de behoefte van het kind. Vaak kunnen kinderen niet goed communiceren wanneer zij boos of verdrietig zijn. Wanneer een kind verdrietig is, kan er op verschillende manieren getroost worden: een knuffel, even op schoot nemen, een vriendje of broertje/zusje erbij halen, vertellen dat het vast heel veel pijn deed en begrip tonen voor het verdriet ('Ik snap dat jij daar verdrietig om bent'). Bij boosheid is het ook belangrijk dat boosheid er mag zijn. Boos zijn we namelijk allemaal wel eens. Wij proberen hierop in te spelen door te vertellen dat we snappen dat het kind boos is en/of te vragen wat de reden van de boosheid was. Het is wel zaak om, nadat de emoties weer wat ingedamd zijn, verder te praten over dat moment. Het gaat hier vooral om een goede communicatie en inlevingsvermogen.

2.4.2. REGELS – GRENZEN STELLEN/LEIDINGGEVEN

Regels die wij hanteren hebben voornamelijk betrekking op de veiligheid en de omgang met elkaar. Ook de als normaal geachte geldende normen en waarden horen hierbij.

Enkele voorbeelden hiervan zijn:

- Niet rennen in het gebouw;
- Niet springen op de banken;
- Geen vechtspelletjes;
- Elkaar geen pijn doen en mocht dit wel gebeuren je excuses aanbieden;
- Ruzie samen oplossen en naar elkaar luisteren;
- Aan tafel fatsoenlijk eten;
- Aan tafel blijven zitten tot iedereen klaar is;
- Samen afruimen;
- Speelgoed waar je mee gespeeld hebt na afloop even opruimen;
- Netjes met materiaal en speelgoed omgaan.

Aan de pedagogisch medewerkers de taak de kinderen te herinneren aan deze regels en consequent om te gaan met kinderen die zich niet aan de regels houden (zoals in hoofdstuk 2 omschreven staat).

2.5 WAARNEMEN VAN DE ONTWIKKELING

2.5.1 DAGELIJKS OBSERVEREN, OVERDRACHTEN EN OUDERGESPREKKEN

De pedagogisch medewerkers van Alderleafste Kinderopvang observeren de kinderen gedurende de middagen die zij op de BSO doorbrengen, tijdens zowel de vrije-spelmomenten als de eetmomenten. Aan het einde van de dag wordt, gezamenlijk met het kind, verteld aan de ouders hoe de dag is verlopen. Eventuele sprongen in de ontwikkeling van de kinderen worden hierin ook gedeeld. Mochten ouders behoefte hebben aan een individueel gesprek over de ontwikkeling en het welzijn van het kind, dan staan de pedagogisch medewerkers hier uiteraard voor open en wordt er een afspraak ingepland.

Naast dat de pedagogisch medewerkers de kinderen dagelijks observeren, vragen zij ook altijd aan het kind hoe het op school was of gaat, en eventueel wat zij het makkelijkst en moeilijkst vinden om te doen. Op deze manier sluiten de pedagogisch medewerkers zoveel mogelijk aan op de (ontwikkelings-)behoefte van de kinderen.

Doordat de pedagogisch medewerkers de kinderen dagelijks observeren, kunnen zij eventuele achterstanden in de ontwikkeling tijdig oppikken, naast dat deze op de school zullen worden opgepikt. Wanneer pedagogisch medewerkers een opvallende ontwikkeling of opvallend gedrag zien bij de kinderen, zullen zij het stappenplan volgen zoals omschreven in hoofdstuk 2.5.4.

2.5.2 OVERDRACHT VAN SCHOOL

Wanneer de pedagogisch medewerkers de kinderen ophalen van school, zeggen zij, indien op het plein aanwezig, vaak even de juffen en meesters gedag. Mocht het zo zijn dat kinderen zich anders gedragen dan de pedagogisch medewerkers gewend zijn, dan kan de pedagogisch medewerker besluiten om even aan de juf of meester te vragen hoe de dag van het kind is geweest, om zo op de hoogte te blijven van eventuele bijzonderheden die hebben plaatsgevonden.

2.5.3 ONGANG MET BIJZONDERHEDEN IN DE ONTWIKKELING

Lastige kinderen bestaan niet. Kinderen met lastig gedrag wel. Lastig gedrag betekent volgens ons: 'gedrag dat overlast geeft', gedrag dat 'anders dan gewoon is en daarom extra energie en aandacht vraagt van de omgeving'. Daarbij kan onderscheid gemaakt worden in 'gewoon' lastig gedrag en 'speciaal' lastig gedrag. Met gewoon lastig gedrag ligt de oorzaak bij externe omstandigheden, bijvoorbeeld de Sint die in het land is, treurige familieomstandigheden of een kind dat vanuit een

andere opvoedingsomgeving heel andere ideeën heeft over het omgaan met elkaar. Met speciaal lastig gedrag bedoelen wij het gedrag van kinderen waarbij er geen directe externe omstandigheden zijn die het gedrag kunnen verklaren of gedrag dat structureel voorkomt. Indien dit het geval is doorlopen wij onderstaande stappen. Naast opvallend gedrag kan er tevens sprake zijn van een opvallende ontwikkeling. In de ontwikkelingspsychologie zijn diverse vaardigheden beschreven die een kind zou moeten kunnen op een bepaalde leeftijd. Hoewel ieder kind zijn eigen ontwikkelingspad volgt, mag het niet zo zijn dat deze dermate afwijkt dat het kind een achterstand op dreigt te lopen. Indien de pedagogisch medewerkers dit signaleren zullen zij tevens de onderstaande stappen doorlopen.

1. Signaleren van opvallend gedrag: de pedagogisch medewerkers houden de kinderen nauwlettend in de gaten en pikken zo signalen op die het kind afgeeft. Deze signalen worden in kaart gebracht en onderling besproken met de vaste collega. Daarnaast worden ouders geïnformeerd en wordt er gezamenlijk een afspraak gemaakt voor observatie door de pedagogisch medewerkers en een vervolg gesprek. Soms blijkt uit een dergelijk gesprek dat er sprake is van externe stimulans van het gedrag. Indien dit het geval is, zal de pedagogisch medewerker het kind nauwlettend in de gaten houden maar geen verder stappen ondernemen. Indien zorgen blijven bestaan, wordt er verder gegaan naar stap 2.
2. Observeren: wanneer niet duidelijk is wat de aanleiding is van het gedrag van het kind, worden allereerst de eerder geschreven observaties doorgenomen. Wanneer blijkt dat hier onvoldoende in naar voren komt wat de aanleiding is van het gedrag van het kind, kan de pedagogisch medewerker besluiten nogmaals te observeren. Er kan dan gebruik gemaakt worden van ongestructureerd observeren, waarin het gedrag van het kind en de signalen die het afgeeft objectief worden beschreven. Deze observatie zal vervolgens besproken worden in een oudergesprek, waarin de kindontwikkeling met daarin opvallende gedragingen en signalen besproken wordt met de ouders.
3. Plan van aanpak: door middel van een gesprek met de ouders worden de zorgen omtrent de ontwikkeling van het kind besproken en wordt gezamenlijk gewerkt aan een plan van aanpak. Het is van belang om dit ook echt gezamenlijk met de ouders te doen en de hen hier een inbreng in te laten hebben. Op deze manier werken ouders en pedagogisch medewerkers op één lijn en voelen zich betrokken bij het plan van aanpak. Het kind ontvangt extra ondersteuning op dat gebied waarin hij of zij het nodig heeft. Dit kan door pedagogisch medewerkers op de groep én door ouders zelf thuis uitgevoerd worden, maar er kan ook gekozen worden voor het inschakelen van professionele hulp. Ouders kunnen doorverwezen worden naar professionele hulp, maar ook kan de pedagogisch medewerker (met toestemming van de ouders) professionele hulp uitnodigen op de vestiging.
4. Externe hulp: na de signalen en gedragingen duidelijk in beeld te hebben gekregen door middel van een observatie en het plan van aanpak in samenwerking met de ouders op te hebben gesteld kan een pedagogisch medewerker ervoor kiezen om naast advies te vragen van de leidinggevende ook anoniem advies te vragen van een externe organisatie zoals het consultatiebureau, een logopedist of andere instanties. Zij kunnen eventueel handvaten bieden en adviseren in het bespreekbaar maken van het opvallende gedrag.
5. Terugkomen op gemaakte afspraken: na drie maanden is er een moment van reflectie en terugkoppeling. Dit gebeurt gezamenlijk met de ouders in een oudergesprek. Voorafgaand aan dit gesprek is de evaluatie reeds met het team besproken. Indien het plan van aanpak niet het gewenste effect heeft, kan er worden gekeken naar andere mogelijkheden. Het is hierbij raadzaam om externe hulp in te schakelen. Zij kunnen gezamenlijk met Alderleafste Kinderopvang het kind begeleiden. Indien het kind een diagnose krijgt, kijken wij of we met

aanpassingen de opvang voor het kind veilig kunnen stellen. Dit om ervoor te zorgen dat het kind in een vertrouwde en veilige omgeving een weg kan vinden in het omgaan met zijn 'beperking'. Mocht dit een te grote belasting zijn voor de groep en/of de pedagogisch medewerkers dan zullen wij voor het groepsverband kiezen en de ouders adviseren een andere vorm van kinderopvang te kiezen.

Dit stappenplan wordt niet alleen door de pedagogisch medewerkers doorlopen. De leidinggevende van Alderleafste Kinderopvang fungeert hierbij als een belangrijke ondersteunende partij. Zij staat open voor eventuele vragen. Daarnaast is er een externe pedagogisch beleidsmedewerker aangesteld die de pedagogisch medewerkers waar nodig ondersteuning kan bieden tijdens het observeren, het voeren van gesprekken met ouders, het inschakelen van externe hulp en het opstellen van een plan van aanpak. Wanneer het stappenplan doorlopen wordt, stellen de pedagogisch medewerkers de leidinggevende en/of pedagogisch coach op de hoogte, zodat het verloop hiervan gemonitord kan worden.

Toerusting en ondersteuning pedagogisch medewerkers

Uiteraard is bijscholing omtrent het onderwerp 'opvallende ontwikkeling' ook van belang. Om deze reden komt dit onderwerp minstens één keer per jaar aanbod. Dit kan in de vorm van een studiedag, een cursus, een vergadering of een workshop op locatie. De bijscholing kan zowel door externe organisaties worden geboden als door intern medewerkers. Met de bijscholing krijgen de medewerkers de kans om de kennis te vergroten en op te frissen. Tevens blijven pedagogisch medewerkers actief bezig met de ontwikkelingspedagogiek van het kind, waardoor zij beter en adequater kunnen reageren op signalen van kinderen. Er wordt voor elk jaar een jaarplanning opgesteld waarbij er wordt gekozen welke opleidingen, cursussen en of workshops de pedagogisch medewerkers het betreffende jaar zullen volgen. Op locatie is meer informatie aanwezig over de scholingsjaarplanning.

Daarnaast is er een pedagogisch coach aangesteld binnen Alderleafste Kinderopvang. Gedurende het jaar komt de pedagogisch coach bijna maandelijks langs en hebben de pedagogisch medewerkers de mogelijkheid vragen te stellen en krijgen zij indien nodig extra begeleiding.

3.1 STAMGROEPEN

3.1.1 STAMGROEP

De BSO van Alderleafste Kinderopvang bestaat uit één groep met maximaal 20 kinderen in de leeftijd vanaf 4 jaar t/m 12 jaar. De kinderen worden opgevangen door één of twee pedagogisch medewerkers. Wij hebben er bewust voor gekozen om met een verticale groepsindeling te werken. Dat betekent in de praktijk dat alle leeftijdsgroepen door elkaar lopen. Zo leren de kinderen met elkaar te spelen en rekening te houden met elkaar. De jongere kinderen leren van de oudere kinderen en de oudere kinderen leren de jongere kinderen een handje te helpen. Ook kunnen kinderen uit één familie, wanneer ze daar behoefte aan hebben, met elkaar spelen op de BSO, waardoor de thuissituatie/gezinsituatie zoveel mogelijk wordt nagebootst.

3.1.2 VERLATEN VAN DE BASISGROEP

Het is mogelijk voor de kinderen om de eigen stamgroep te verlaten voor een activiteit, mits de ouders/verzorgers hier schriftelijk toestemming voor hebben gegeven. Bij de BSO van Alderleafste Kinderopvang erkennen wij een aantal situaties waarin de kinderen de eigen stamgroep kunnen verlaten:

- **Uitstapjes:** De pedagogisch medewerkers doen uitstapjes met de kinderen, waarbij zij kennis maken met de 'echte' samenleving. Hierbij kan gedacht worden aan het bezoeken van een museum of het bezoeken van de supermarkt voor een boodschap. Een vooropstaand feit is dat uitstapjes te allen tijde veilig moeten plaatsvinden. Zo wordt er te allen tijde voldaan aan de BKR en worden de werkafspraken die zijn gemaakt omtrent uitstapjes strikt gevolgd om ongevallen zoveel mogelijk te voorkomen. In geval van geplande uitjes zal dit voortijdig aangegeven worden aan de ouders/verzorgers. In geval van spontane uitjes zal door de aanwezige PM gekeken worden welke kinderen die mogelijkheid krijgen.
- **Buitenspelen:** Buitenspelen is een heerlijke activiteit voor de kinderen. Ze kunnen rennen, klimmen, klauteren en de natuur ontdekken. Kortom, ze kunnen even hun energie kwijt. Alderleafste beschikt over een eigen buitenspeelruimte, kinderen mogen hier zelfstandig spelen na gemaakte afspraken. De pedagogisch medewerkers spelen ook samen met de kinderen buiten. Daarnaast bezoeken de pedagogisch medewerkers eventuele speeltuintjes in de buurt met de kinderen van de BSO. Voor het buitenspelen houden de pedagogisch medewerkers de werkafspraken zoals beschreven in het beleid Veiligheid en Gezondheid aan.

Mocht zich de gelegenheid voordoen dat een pedagogisch medewerker met een aantal kinderen naar bijvoorbeeld de speeltuin of kinderboerderij kan gaan, dan gaat dit lopend, dan wel met de indien aanwezige auto en in overleg met de andere aanwezige pedagogisch medewerker. Hierbij worden de werkafspraken aangehouden, zoals omschreven in het beleid Veiligheid en Gezondheid. Wanneer er een bekwame stagiaire aanwezig is, kan zij mogelijk ingezet worden als extra, bovendien toezicht.

Wanneer kinderen de stamgroep verlaten, zal in de aanwezigheidslijst, alsmede op het whiteboard bijgehouden worden wie vanaf hoe laat de groep verlaat en waarheen.

3.1.3 SAMENVOEGEN

Er zijn wettelijk toegestaan twee manieren om groepen samen te voegen:

Structureel samenvoegen

Bij structureel samenvoegen wordt een ander samengestelde stamgroep gecreëerd, waardoor dit binnen de regelgeving kan plaatsvinden. Dit is toegestaan. Dit is bijvoorbeeld het geval als er op

bepaalde dagen structureel minder kinderen worden geplaatst en er sprake is van een minder aantal groepen dan op de overige dagen. Zo kan het zijn dat een kind als stamgroep 'A' heeft, maar omdat er op woensdag minder kinderen geplaatst worden, stamgroep 'B' en stamgroep 'A' op woensdag samengevoegd worden tot één groep. Dit betekent dat een kind op een andere stamgroep wordt opgevangen. Ouders dienen daarvoor schriftelijke toestemming te geven indien er sprake is van structureel samenvoegen. Bij de intake zal er schriftelijke toestemming worden gevraagd aan alle ouders voor het structureel samenvoegen. Voor het samenvoegen aan dagranden wordt geen schriftelijke toestemming gevraagd. De dagranden worden beschouwd als werkwijze, er wordt in de praktijk samengevoegd op de dagranden zoals beschreven in het pedagogisch beleidsplan. Ouders worden hier tevens van op de hoogte gesteld tijdens de intake. Als er bij Alderleafste Kinderopvang wordt samengevoegd ontstaat er een combinatiegroep, oftewel kinderen van nul tot dertien jaar op één groep.

Om de rust op de groep te bewaren en de kinderen emotionele veiligheid te kunnen bieden, worden de volgende uitgangspunten gehanteerd bij het samenvoegen:

- de groep overschrijdt het maximale aantal op te vangen kinderen niet (16 kinderen);
- tijdens het samenvoegen wordt er voor passend spel materiaal gezorgd voor de verschillende leeftijdsgroepen die worden opgevangen;
- de pedagogisch medewerkers zijn bekend met alle kinderen van de verschillende groepen, zodat de kinderen passende activiteiten en zorg geboden kan worden.

Structureel samenvoegen bij Alderleafste Kinderopvang:

Bij Alderleafste Kinderopvang wordt op de volgende momenten samengevoegd:

- Op de woensdag en vrijdag worden BSO en KDV samengevoegd op de KDV groep;
- Aan het einde van de dag rond 17.15 uur voegen BSO en KDV samen op de KDV groep.

Incidenteel samenvoegen

In vakanties kan het aantal kinderen dagelijks wisselen. Er mag niet dagelijks worden bepaald dat de stamgroep wordt opgeheven. Het is echter zowel op organisatorisch als pedagogisch vlak niet wenselijk als bij een zeer laag aantal kinderen in een groep toch verplicht in de eigen groep met de daarbij behorende beroepskracht moet worden verbleven. Om deze reden wordt er voor een vakantieperiode geïnventariseerd wanneer kinderen afwezig zijn. Hierdoor heeft Alderleafste Kinderopvang de mogelijkheid om in kaart te brengen op welke dagen er sprake is van zeer laag aantal kinderen. Aan de hand van deze inventarisatie zal Alderleafste Kinderopvang in kaart brengen wanneer en op welke wijze de stamgroepen zullen worden samengevoegd. De ouders worden mondeling of via app vooraf geïnformeerd over welke stamgroep wordt samengevoegd en in welke stamgroepsruimte de kinderen worden opgevangen. Dit betekent dat tijdens vakantieperiodes kinderen in een andere stamgroep dan de eigen stamgroep opgevangen kunnen worden. Ouders dienen specifiek voor de data dat er incidenteel wordt samengevoegd schriftelijke toestemming te geven.

Doordat ouders vooraf op de hoogte worden gesteld op welke wijze er wordt samengevoegd, kunnen de ouders en pedagogisch medewerkers de kinderen voorbereiden op het samenvoegen.

Incidenteel samenvoegen bij Alderleafste Kinderopvang:

Bij Alderleafste Kinderopvang kan besloten worden om bij lage kind aantallen in de vakanties samen te voegen met het KDV op de KDV-groep aan het begin en aan het einde van de dag. Dit wordt uiteraard alleen gedaan na schriftelijke toestemming van de ouders.

Wanneer de aanwezige BSO kinderen uitnodigend spelmateriaal wensen, mogen zij dit zelfstandig uit de BSO ruimte halen om in de KDV ruimte te gebruiken. Uiteraard kan ook een PM'er met het kind meelopen om het spelmateriaal op te halen. Wanneer het spelmateriaal niet geschikt is voor de KDV kinderen, kunnen de BSO kinderen plaatsnemen in de kleine BSO ruimte (op het KLDV) achter de deuren met opening, zodat contact blijft en de KDV kinderen niet bij het spelmateriaal van de BSO kunnen komen.

In een enkel geval, wanneer de BSO kinderen beschikken over voldoende zelfstandigheid en verantwoordelijkheid, mogen zij zelfstandig in de BSO ruimte spelen, immers de toegangsdeur is altijd op zulke momenten geopend, zodat contact blijft. Tevens lopen op deze momenten de PM'ers regelmatig bij de kinderen langs in de BSO ruimte.

3.2 DAGINDELING

3.2.1 DAGINDELING

Bij de BSO van Alderleafste Kinderopvang hebben we vaste eet- en drinkmomenten. Rond 15.30 uur kunnen de kinderen gezamenlijk wat drinken naar eigen keuze en daarbij een cracker en/of koekje eten. Rond 12.00 uur wordt er op lange dagen, in vakanties en op studiedagen een broodmaaltijd geserveerd. Tijdens de maaltijd wordt er melk, roosvicée, water of karnemelk geschonken. Naast deze vaste eet- en drinkmomenten, hebben de kinderen de mogelijkheid om vrij te spelen of wordt er een activiteit aangeboden waaraan de kinderen kunnen meedoen. In de vakanties worden daarnaast uitstapjes georganiseerd, zoals een bezoek aan een museum of indoor speeltuin.

3.2.2 VOEDING

Bij Alderleafste Kinderopvang worden alle maaltijden en drinkmomenten door ons verzorgd. Ouders hoeven dus niets mee te geven aan hun kinderen. Wanneer ouders speciale wensen hebben ten aanzien van de maaltijd van hun kind zullen we overleggen of dit door ons wordt verzorgd of door de ouders zelf. Hierbij geldt uiteraard wel dat de individuele wensen van kinderen niet te veel moeten botsen met het algemene belang. Wanneer dit het geval is, kiezen wij voor het algemene belang en kunnen wij besluiten de individuele wensen niet honoreren. Het drinken wordt op vaste momenten aangeboden, maar er kan tussendoor altijd worden gedronken als een kind daar behoefte aan heeft. Het fruit bestaat uit appels, bananen, peren, kiwi's en/of fruit van het seizoen. Tijdens de broodmaaltijd wordt er bruin brood geserveerd, waarbij de eerste boterham altijd met hartig belegd dient te worden. Kinderen kunnen hierbij kiezen uit vleeswaren, kaas, pindakaas, smeerworst en smeerkaas. Na een eerste boterham is de keuze aan de kinderen om hartig of zoet op brood te nemen. Naast brood kunnen de kinderen rijstwafels, crackers of beschuit eten. Om te voorkomen dat kinderen alleen maar beschuit, crackers of rijstwafels willen eten, is er een regel: in ieder geval twee boterhammen en daarna kiest het kind zelf. Uit ervaring blijkt dat de kinderen hier over het algemeen een aardig evenwicht in hebben. Aan de medewerkers de taak om dit in de gaten te houden. Bij de maaltijden wordt verder melk, karnemelk of water geschonken. We proberen altijd de kinderen te stimuleren een hapje of stukje te proberen van iets dat ze nog niet eerder hebben gegeten.

HOOFDSTUK 4: WET KINDEROPVANG

4.1 DRIE UURS REGELING

Op een aantal vastgestelde momenten op de dag mag er worden afgeweken van de Beroeps Kind Ratio (BKR). Dit betekent dat er tijdelijk minder pedagogisch medewerkers ingezet mogen worden, waarbij in ieder geval minimaal de helft van de aantal benodigde pedagogisch medewerkers aanwezig dient te zijn.

Bij een openingstijd van 10 uur of langer mag er maximaal drie uur worden afgeweken van de BKR, de zogeheten drie-uursregeling. Voor de buitenschoolse opvang geldt deze regel tijdens studiedagen en vakantiedagen. Tijdens schooldagen heet deze regeling de half-uurs regeling en mag er slechts 30 minuten per dag worden afgeweken van de BKR.

De regeling treedt in werking zodra een pedagogisch medewerker meer dan het toegestane aantal kinderen in haar eentje opvangt. In de kindplanning wordt bijgehouden wanneer kinderen binnenkomen en wanneer zij naar huis gaan. Hierdoor wordt inzichtelijk gemaakt wanneer er van de BKR wordt afgeweken.

Als blijkt dat we meer dan drie uur (in de vakanties) of een half uur (tijdens schooldagen) af gaan wijken van de BKR (incl. de pauzes), wordt het rooster incidenteel of structureel aangepast, naar gelang de situatie.

Op het moment dat de drie-uursregeling in werking is getreden en er slechts één pedagogisch medewerker in het pand is, zorgen wij er altijd voor dat er een tweede volwassene aanwezig is in het pand, bijvoorbeeld een stagiaire, de houder of een vrijwilliger.

Indien nog niet alle kinderen op zijn gehaald van hun school maar het aantal aanwezige kinderen op de groep boven de ratio komt, kan er tussen 14.45 en 15.15 uur afgeweken worden van deze ratio. Omdat het op vrijdag voor kan komen dat het KDV gecombineerd kan worden met de BSO, kan hier afgeweken worden tussen 13.45 en 14.15 uur.

Indien er sprake is van afwijkende schooltijden kan onderbezetting voorkomen tussen 14.15 en 14.45 uur op maandag, dinsdag en/of donderdag.

Tijdens onderstaande tijden wordt er afgeweken van de BKR, buiten deze tijden wordt er niet afgeweken van de BKR, de BSO is geopend van 12:00 tot 18:00 uur tijdens schooldagen en van 7:00 uur tot 18:00 uur tijdens de vakanties.

Tijdens schooldagen:

Dag	Afwijken ochtend	Afwijken middag	Afwijken avond
Maandag		14.45-15.15 uur	
Dinsdag		14.45-15.15 uur	
Woensdag		14.45-15.15 uur	
Donderdag		14.45-15.15 uur	
Vrijdag		13.45-14.15 uur	

Tijdens vakanties, studiedagen:

Dag	Afwijken ochtend	Afwijken middag	Afwijken avond
Maandag		14.15-14.45 uur	
Dinsdag		14.15-14.45 uur	
Woensdag			
Donderdag		14.15-14.45 uur	
Vrijdag			

De drie-uursregeling wordt ieder drie maanden geëvalueerd en indien nodig (in overleg met de Oudercommissie) aangepast. Indien de regeling wordt aangepast worden ouders te allen tijde door middel van een nieuwsbrief op de hoogte gesteld van de nieuwe regeling.

4.2 BEROEPSKRACHT KIND RATIO

De BKR betreft de verhouding tussen het aantal pedagogisch medewerkers dat ten minste ingezet moet worden bij een bepaald aantal gelijktijdig aanwezige kinderen in een bepaalde leeftijdsgroep. Deze ratio is vastgelegd in de Regeling Kwaliteit Kinderopvang en Peuterspeelzalen. Voor het bepalen van de BKR maken wij altijd gebruik van de online rekentool (<http://1ratio.nl>).

Aan de hand hiervan wordt een dienstrooster opgesteld, zodat er altijd voldoende pedagogisch medewerkers op de groep aanwezig zijn.

Bij de BSO van Alderleafste Kinderopvang mogen maximaal 22 kinderen worden opgevangen. Hierbij worden, afhankelijk van de leeftijden, 11 kinderen opgevangen door één pedagogisch medewerker. Wanneer er meer dan 11 kinderen worden opgevangen, wordt er een extra pedagogisch medewerker ingezet.